

BEOORDELINGSRAPPORT

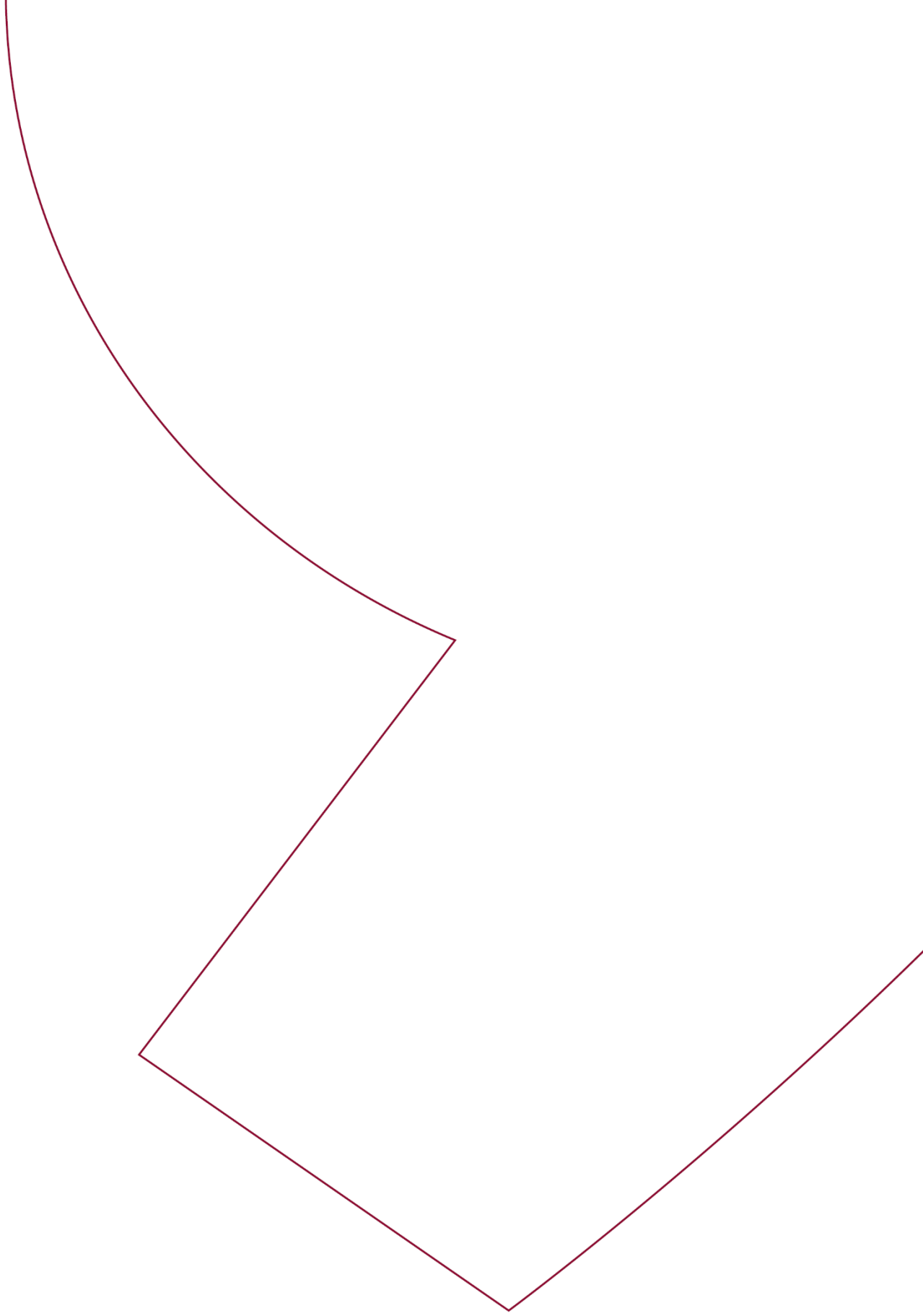
Beperkte opleidingsbeoordeling

wo-masteropleidingen

- **Nederlands recht**
- **Notarieel recht**
- **Onderneming en recht**

voltijd

Universiteit Utrecht

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

wo-masteropleidingen

- **Nederlands recht (66451)**
- **Notarieel recht (66828)**
- **Onderneming en recht (60741)**

voltijd

Universiteit Utrecht

Hobéon Certificering & Accreditatie

Datum

27 juli 2024

Kernpanel

Prof. mr. A. Oskamp, voorzitter

Prof. mr. dr. W. Duijst

O. Heijboer

Prof. mr. dr. B. Marseille

Prof. mr. E. du Perron

Prof. dr. R. Wessel

Secretaris

Mr. H. Minnema

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	7
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	26
6.	AANBEVELINGEN	27
BIJLAGE I	Scoretabel	28
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	29
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	32
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	33

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Universiteit Utrecht
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, besluit 19-03-2018
NAAM OPLEIDING (zoals in CROHO)	Nederlands recht Notarieel recht Onderneming en recht
registratienummers CROHO	66451 66828 60741
domein	Rechtsgeleerdheid
oriëntatie opleiding	WO
niveau opleiding	Master
graad en titel	Master of Laws (LLM)
aantal studiepunten	60 EC
specialisaties/programma's	Nederlands recht: - Privaatrecht - Strafrecht - Staats -en bestuursrecht - Intellectueel Eigendomsrecht, Innovatie en Technologie
locatie(s)	Utrecht
variant(en)	Voltijd
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	5 – 7 februari 2024

2. SAMENVATTING

De masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht en Onderneming en recht worden verzorgd door het departement Rechtsgeleerdheid van de faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie (REBO). De opleidingen zijn ondergebracht in de *Graduate School* van de faculteit.

De drie richtinggevende oriëntaties van de masterprogramma's van het departement zijn:

- Europese en internationale oriëntatie
- Multidimensionale oriëntatie
- Maatschappelijke oriëntatie

Standaard 1 - Beoogde leerresultaten

Oordeel: voldoet

Het panel heeft vast kunnen stellen dat de masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht en Onderneming en recht een profilering en ambitie hebben gekozen die passend is voor een masteropleiding op wo-niveau. Zij beschikken over eindtermen die voldoen aan de (inter)nationale eisen die daaraan gesteld worden vanuit het beroepenveld en de wetenschap. Het multidimensionale en maatschappelijk georiënteerde departementale profiel klinkt in de geformuleerde eindkwalificaties duidelijk door, evenals de Europese en internationale oriëntatie. De eindtermen zijn helder gegroepeerd langs de drie categorieën kennis en inzicht, academische en juridische vaardigheden, en attitude. Zij sluiten aan bij het landelijke Domeinspecifiek Referentiekader Rechtsgeleerdheid (DSRK) en weerspiegelen de Dublin descriptoren.

Het civiel effect voor de togaberoepen is op adequate wijze in de drie opleidingen verankerd. De opleiding Notarieel recht voldoet bovendien aan de eisen die de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) stelt aan (toekomstige) notarissen. Positief is ook in de ogen van het panel de aandacht die in de eindkwalificaties van de drie opleidingen uitgaat naar de sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden die zijn verbonden aan het recht.

Standaard 2 - Onderwijsleeromgeving

Oordeel: voldoet

Het panel komt in het rapport tot de conclusie de drie opleidingen een passende en heldere structuur hebben, dat de vaardigheden door het hele programma heen zijn vervlochten, de *capita selecta* zowel verdieping bieden op inhoud van de gekozen specialisatie of programma als ook veel aandacht besteden aan de vaardigheden van de studenten en actuele thema's en dat de opleidingen een sterke verbinding hebben met het onderzoek dat in het departement wordt uitgevoerd.

De ruime keuzemogelijkheden die studenten hebben binnen de opleidingen Nederlands recht en Onderneming en recht worden erg gewaardeerd door het panel. Naast een brede basis kunnen studenten binnen die opleidingen (met uitzondering van het programma Intellectueel Eigendomsrecht, Innovatie en Technologie (IE) binnen Nederlands recht) zich verder specialiseren in twee grote vakken en de *capita selecta*. De opleiding Notarieel recht heeft vanwege de vereisten die de art. 2 van het Besluit op het Notarisambt stelt weliswaar minder keuzevrijheid, maar verdient in de ogen van het panel evenzeer veel lof voor de mooie opbouw en structuur. Het panel is van mening dat de inhouden van de drie opleidingen de beoogde leerresultaten afdoende dekken.

Het panel weegt tevens in het positieve oordeel mee, dat zowel het academisch schrijven als spreekvaardigheid/presenteren goed in de opleidingen zijn ingebed. Er wordt, naast academisch schrijven, veel geoefend voor de praktijk. Hierbij worden ook mensen ingezet die in de praktijk werkzaam zijn, wat door de studenten erg wordt gewaardeerd. De werkvormen die in de opleidingen worden ingezet zijn gevarieerd en passend bij het profiel en de beoogde eindtermen

van de opleidingen. De opleidingen en hun programma's zijn van aantoonbaar wo-niveau en het panel is positief over de kleinschaligheid van het onderwijs. De vroege start van het Onderzoeks- en scriptietraject aan het begin van het jaar en de algehele opzet ervan vindt het panel van grote toegevoegde waarde.

Ook is het panel zeer tevreden over de betrokken, deskundige en gedreven teams van docenten. De kerndocenten van de drie opleidingen zijn vrijwel allemaal gepromoveerd en werkzaam in een van de onderzoeksprogramma's van het departement. 78 van de 112 docenten zijn in het bezit van een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) en de opgelopen achterstand bij de BKO-trajecten, krijgen de urgentie die het verdient. Wel doet het panel onder standaard 3 een aanbeveling over het BKO-vereiste bij het aanwijzen van examinatoren. Een ander punt van aandacht is de werkdruk bij de cursuscoördinatoren, van wie de taken zijn verzwaard sinds zij minder secretariële ondersteuning krijgen.

Het panel merkte op dat het programma Staats- en bestuursrecht (opleiding Nederlands recht) te maken heeft gehad met substantiële teruggang in studenten. Ook bij de opleiding Onderneming en recht was in 2022 een terugval waar te nemen. Het panel onderschrijft de gevoelde noodzaak om te zorgen dat de instroom van alle opleidingen en programma's op niveau blijft en adviseert om hier zoveel mogelijk eigen alumni bij in te schakelen. Wellicht dat de aanstelling van een *alumni officer* hierbij kan ondersteunen.

Studenten van het programma IE (opleiding Nederlands recht) gaven in gesprekken met het panel aan dat er bij de start een groot verschil is in achtergrondkennis. Het panel adviseert het programma om hier voldoende aandacht aan te besteden en is verheugd te hebben vernomen, dat gesprekken over mogelijke oplossingen hiervoor al gaande zijn.

De ambitie van het departement om de maatschappelijke context een belangrijke plek te geven in de opleidingen wordt in grote lijnen gehaald. Het panel adviseert om deze contextuele leerlijn nog beter te expliciteren en zichtbaar te maken voor de studenten en docenten.

Standaard 3. Toetsing

Oordeel: voldoet

De toetsing binnen de drie masteropleidingen is in de ogen van het panel van ruim voldoende kwaliteit en passend voor het wo-masterniveau van de opleidingen. Leerdoelen, onderwijsactiviteiten en toetsvormen zijn op elkaar afgestemd en transparant beschreven en raadpleegbaar. Iedere opleiding heeft een toetsplan dat inzichtelijk maakt op welke wijze de eindkwalificaties, via de leerdoelen van de cursussen, gerealiseerd worden. De opbouw en de variatie aan toetsvormen van de opleidingen en programma's zorgen ervoor dat de eindkwalificaties worden gerealiseerd. De toetsing is over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant en de toetsing dekt in voldoende mate de leerdoelen van de cursussen en de beoogde leerresultaten van de opleiding af.

De beoordeling van de eindwerken vindt het panel zorgvuldig opgezet en het heeft met instemming vastgesteld dat er door de masteropleidingen Nederlands recht, Onderneming en recht en Notarieel recht gebruik wordt gemaakt van duidelijke criteria, opgenomen in een uniform beoordelingsformulier met een toelichting op de beoordeling. Het panel ziet nog wel verschillen in de manier en de mate waarop de oordelen worden onderbouwd en van feedback worden voorzien. Het panel raadt dan ook aan om hier aandacht aan te besteden en ervoor te zorgen dat alle formulieren zo worden ingevuld dat ze voor de student navolgbaar zijn en inhoudelijk relevant. Ook vraagt het panel aandacht voor het nog beter bewaken van een deugdelijke opzet van de scripties en het in een vroeg stadium bijsturen, als deze nog niet scherp genoeg is geformuleerd. Tot slot, adviseert het panel om breder in te zetten op kalibreersessies – zowel binnen opleidingen als ertussen – om de kwaliteit en diepgang van de beoordelingen verder te verhogen.

Het panel heeft vastgesteld dat de Examencommissie en de Commissie Toetskwaliteit hun taak zeer serieus nemen en de kwaliteit van toetsen en het gerealiseerde niveau binnen de opleiding

ruim voldoende borgen. Het panel merkte op dat de vergoedingen voor het werk van de Examencommissie en de Commissie Toetskwaliteit aan de lage kant zijn en adviseert het management om te overwegen of er meer compensatie nodig is om hen effectief te laten blijven functioneren. Wel adviseert het panel om er scherp op te blijven letten, dat docenten zonder BKO alleen in uitzonderlijke gevallen ook examinator mogen zijn.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Oordeel: voldoet

Kwaliteit eindwerken

Het panel bekeek van iedere masteropleiding 15 scripties, van de master Nederlands recht selecteerde het panel 21 scripties. Alle door het panel bestudeerde scripties getuigen van een behaald wo-niveau. Het panel beoordeelt de kwaliteit van de scripties van Nederlands recht en Notarieel recht als hoog en is van mening dat zij een opmerkelijk goede schrijfvaardigheid tonen. De eindwerken Onderneming en recht waren in de ogen van het panel ook zeker adequaat, maar het panel vond die wel minder juridische diepgang hebben en in een aantal gevallen meer beschrijvend van aard.

Functioneren alumni

De alumni van de drie opleidingen met wie het panel heeft gesproken waren unaniem zeer enthousiast over de door hen gevolgde opleiding. Zij gaven aan veel inhoudelijke kennis en vaardigheden op te hebben gedaan die in hun huidige werkring van pas komen. Bij de kleinere opleidingen (Notarieel recht en Onderneming en Recht) en programma's (Staats- en Bestuursrecht en Intellectuele Eigendom, Innovatie en Technologie) hebben zij – door de hechte *communities* – bovendien een sterk netwerk opgebouwd.

Het panel prijst de opleidingen voor het hoge niveau van hun afgestudeerden. Het raadt aan om meer werk te maken van een geregisseerd alumni beleid. Wellicht kan het aanstellen van een *alumni officer* hier een goede impuls aan geven.

Algemene conclusie

Op grond van het feit dat het panel voor de masteropleiding Nederlands recht en de daartoe behorende vier programma's de standaarden 1, 2, 3 en 4 beoordeelt met 'voldoet', komt het panel op basis van de beslisregels voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de wo-masteropleiding Nederlands recht van de Universiteit Utrecht als geheel tot het eindoordeel **'positief'**.

Op grond van het feit dat het panel voor de masteropleiding Notarieel recht de standaarden 1, 2, 3 en 4 beoordeelt met 'voldoet', komt het panel op basis van de beslisregels voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de wo-masteropleiding Notarieel recht van de Universiteit Utrecht als geheel tot het eindoordeel **'positief'**.

Op grond van het feit dat het panel voor de masteropleiding Onderneming en recht en de daartoe behorende drie specialisaties de standaarden 1, 2, 3 en 4 beoordeelt met 'voldoet' komt het panel op basis van de beslisregels voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de wo-masteropleiding Onderneming en recht van de Universiteit Utrecht als geheel tot het eindoordeel **'positief'**.

Het auditpanel adviseert de NVAO derhalve tot het behoud van de accreditatie van de masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht en Onderneming en recht.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter op 29 juli 2024.

3. INLEIDING

Algemene informatie

De voorliggende beoordelingsrapportage is het resultaat van de 'Beperkte Opleidingsbeoordeling' van de wo-masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht en Onderneming en recht van Universiteit Utrecht. Deze beoordeling is op 5, 6 en 7 februari 2024 in Utrecht uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage II, III en IV voor programma, werkwijze, beslisregels en samenstelling panel). Naast de drie onderhavige masteropleidingen werden op die dagen ook de Engelstalige masteropleidingen Public International Law, European Law en Law and Economics, de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid en de Legal Research Master gevisiteerd. De uitkomsten daarvan komen in drie andere rapporten aan bod.

De opleidingen worden verzorgd door het departement Rechtsgeleerdheid van de faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie (REBO). De opleidingen zijn – samen met de opleidingen Economie en Bedrijfseconomie en Bestuur- en Organisationswetenschap – ondergebracht in de *Graduate School* van de faculteit. Het departement heeft twee onderwijsdirecteuren, waarvan er één verantwoordelijk is voor de bacheloropleiding en de ander voor de zeven juridische masteropleidingen.

De eenjarige masteropleiding Nederlands recht heeft vier programma's:

- Privaatrecht (PR)
- Strafrecht (SR)
- Staats- en bestuursrecht (SBR)
- Intellectueel Eigendomsrecht, Innovatie en Technologie (IE).

De eenjarige masteropleiding Onderneming en recht kent drie specialisaties.

- Commercieel vermogensrecht
- International Business
- Arbeid en onderneming

Bij de opleiding Nederlands recht betekent dat dat de vier programma's een gelijke opbouw kennen, maar inhoudelijk een eigen programma hebben. Bij Onderneming en recht volgen studenten grotendeels hetzelfde programma (waaronder 17,5 EC aan gebonden keuzevakken), en kunnen zij voor 15 EC aan cursussen een eigen specialisatie kiezen.

De opleiding Notarieel recht heeft geen specialisaties of (sub)programma's.

Aanbevelingen vorige visitatie

De opleidingen geven in hun zelfevaluatie overzichten van de acties die zij hebben ondernomen naar aanleiding van de aanbevelingen van het vorige accreditatiepanel (2018). Een aantal aanbevelingen en hun vervolgacties werden tijdens het locatiebezoek met de opleidingen besproken. Het huidige panel concludeert dat de aanbevelingen in grote lijnen serieus zijn opgevolgd en is over het algemeen tevreden over de genomen verbetermaatregelen. Waar relevant zal dit rapport onder de afzonderlijke standaarden hier nader op ingaan.

Civiel Effect

Het zogenoemde civiel effect dat nodig is om toegelaten te worden tot de Rechterlijke Macht, het Openbaar Ministerie of de Advocatuur maakt niet rechtstreeks onderdeel uit van deze beoordeling, maar het panel heeft dit indirect wel onder standaard 1 ('opleiding voldoet aan wettelijke beroepsvereisten en eisen van het werkveld') bij de beoordeling betrokken. Conform het Convenant Civiel Effect van 2016¹ is – behoudens in het convenant omschreven uitzonderingen – de basis voor

¹ Partijen bij het Convenant Civiel Effect waren de juridische faculteiten van de Nederlandse universiteiten, de Nederlandse Orde van Advocaten, de Raad voor de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie.

het behalen van civiel effect een afgeronde juridische universitaire bacheloropleiding (180 EC) en een afgeronde juridische universitaire masteropleiding (60 EC). Tevens zijn er in het Convenant minimale eindtermen geformuleerd waaraan opleidingen moeten voldoen om civiel effect aan het masterdiploma te mogen verbinden.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Alle masteropleidingen aan het departement en dus ook de drie Nederlandstalige masteropleidingen die in dit rapport worden besproken, sluiten met hun profiel aan bij het Utrechts Onderwijsmodel en bij de drie richtinggevende oriëntaties van alle masteropleidingen van REBO:

- Europese en internationale oriëntatie
- Multidimensionale oriëntatie
- Maatschappelijke oriëntatie

Met de multidimensionale oriëntatie wordt binnen het departement REBO zowel geduid op inzichten en perspectieven die zijn ontleend aan andere rechtsgebieden (interne rechtsvergelijking), andere (internationale) rechtssystemen (externe rechtsvergelijking), als aan niet-juridische disciplines (interdisciplinair). Ook hecht het departement eraan kritische, maatschappelijk betrokken en breed-georiënteerde juristen af te leveren die niet alleen inzicht hebben in de ontwikkeling van het recht, maar ook in hoe het recht in relatie staat tot de maatschappelijke context waarin het functioneert. Voor alle juridische masteropleidingen in Utrecht geldt dat voltooiing ervan – in combinatie met een diploma van een juridische bacheloropleiding – leidt tot civiel effect.

Deze ambitie is voor ieder van de drie onderhavige opleidingen vertaald naar een eigen profiel en eigen eindkwalificaties, die langs dezelfde structuur zijn opgebouwd. Zij zijn helder gegroepeerd langs de drie categorieën kennis en inzicht, academische en juridische vaardigheden, en attitude, en ze weerspiegelen de Dublin-Descriptoren. Alle drie de opleidingen beogen studenten op te leiden tot juristen met goed ontwikkelde academische en juridische vaardigheden en een sterk bewustzijn van de werking en de grenzen van het recht en van multidimensionale en internationale aspecten die bij de rechtsvorming en de rechtshandhaving een rol spelen. Het panel vindt dit een heldere en passende ambitie en profilering van de juridische masteropleidingen. De eindkwalificaties van de drie opleidingen sluiten aan bij het landelijke Domeinspecifiek Referentiekader Rechtsgeleerdheid (DSRK) en zijn neergelegd in de Onderwijs- en examenregeling (OER). Zij leiden duidelijk tot afgestudeerden op wo-niveau.

Een maatschappelijke adviesraad van het departement Rechtsgeleerdheid komt één keer per zes maanden bijeen om te adviseren over de kwaliteit en inhoud van alle opleidingen, waaronder de drie masteropleidingen uit dit rapport. Uit de gesprekken werd duidelijk dat deze vooral opleidingsoverstijgende onderwerpen bespreekt en minder de concrete inhoud van afzonderlijke opleidingen en programma's. Dat laatste gebeurt meer in het directe en vaak informele contact dat de opleidingen en de afzonderlijke programma's hebben met alumni en het afnemend beroepenveld (zie ook standaard 4). Ook hebben veel stafleden zelf nog een andere functie in de praktijk naast het werken aan de universiteit.

Hieronder wordt per opleiding nader op de profielen en geformuleerde eindkwalificaties ingegaan.

De masteropleiding Nederlands recht kent vier zelfstandige programma's:

- Privaatrecht (PR)
- Strafrecht (SR)
- Staats- en bestuursrecht (SBR)
- Intellectueel Eigendomsrecht, Innovatie en Technologie (IE).

De eerste drie programma's vertegenwoordigen drie kerngebieden van het Nederlandse recht en lopen qua eindkwalificaties in grote lijnen parallel. Binnen de programma's kunnen studenten nog verdere specialisaties kiezen (zie meer hierover onder standaard 2). Op deze manier bieden de programma's een brede basis in de desbetreffende discipline, gekoppeld aan inhoudelijk verdiepte kennis op de door de student zelfgekozen specialisatie of minor. Sinds de vorige visitatie is er een vierde – thematisch – programma aan de opleiding toegevoegd dat aansluit bij de ambities van de onderzoeks- en onderwijsprofielering binnen het Departement. Tevens is vanaf collegejaar 2023-2024 Arbeidsrecht (naast dat het een specialisatie is van het programma Privaatrecht) een eigenstandig masterprogramma binnen de opleiding Nederlands recht. Het panel waardeert de vele keuzemogelijkheden die de opleiding biedt aan de studenten.

De opleiding Nederlands recht en daarbinnen de afzonderlijke programma's zijn hoofdzakelijk georiënteerd op de Nederlandse juridische arbeidsmarkt, maar internationale en Europese ontwikkelingen zijn prominent aanwezig in de geformuleerde eindresultaten. Afgestudeerden van de programma's binnen de opleiding ontvangen de titel LLM. Hiermee hebben zij toegang tot relevante post-initiële opleidingen, een baan in de wetenschap (onderwijs en onderzoek), de toga-beroepen en uiteenlopende (juridische) beroepen waarvoor een specifieke juridische opleiding op masterniveau is vereist. Te denken valt aan functies als bedrijfs- of overheidsjurist, consultant, beleidsmedewerker of andere ambtelijke functies bij ministeries of decentrale overheidsinstanties, toezichthouder, gerechtssecretaris/griffier, parketsecretaris, octrooigemachtigde of verschillende bestuursfuncties.

De beoogde leerresultaten zijn geoperationaliseerd in tien overkoepelende eindtermen². Het panel is van mening dat de opleiding heeft gekozen voor een ambitieus en helder profiel dat goed is uitgewerkt in de vier programma's. Het heeft vastgesteld dat de opleiding heeft gekozen voor generalistische eindtermen en geen aparte aanvullende eindtermen per programma heeft geformuleerd, waarmee de opleiding niet is meegegaan in de aanbeveling van het vorige panel. Omdat alle eindtermen steeds verwijzen naar "het rechtsgebied bestreken door het door hem gekozen programma" vindt het huidige panel dit verdedigbaar, maar zou het net als het vorige panel het wel wenselijker vinden als de afzonderlijke programma's ook eigen eindtermen kennen. Zij functioneren immers in de praktijk als vrijwel zelfstandige masteropleidingen en zij worden ook zo in de markt gezet. Ook vraagt het panel zich af of de communicatie hierover naar de studenten toe voldoende is en raadt de opleiding aan hier meer aandacht aan te besteden. Het panel is overigens van mening dat de eindkwalificaties een heldere vertaling zijn van het gekozen profiel van de opleiding en voldoende wetenschappelijke ambitie weerspiegelen.

De masteropleiding Notarieel recht is in de basis zo ingericht dat zij kan voldoen aan de eisen die de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) stelt aan (toekomstige) notarissen. Daarin is zij niet anders dan andere opleidingen Notarieel recht in Nederland. Waar de opleiding zich wel in onderscheidt is de focus op de commerciële notarispraktijk en de mogelijkheid om na afstuderen – zonder aanvullende eisen – toe te treden tot de toga-beroepen. Het panel heeft met instemming vastgesteld dat de opleiding een duidelijk eigen profiel heeft ondanks de beperkte ruimte die de beroepsvereisten daartoe bieden. Het panel vindt het positief dat de masteropleiding – ondanks de duidelijke focus op de commerciële notarispraktijk – ook beoogt op te leiden voor degenen die

² De opleidingen gebruiken voor de beoogde leerresultaten van de opleidingen wisselend de termen 'eindkwalificaties' en 'eindtermen'. In dit rapport hanteren we zoveel mogelijk de door de opleiding gekozen terminologie.

werkzaam willen zijn buiten het notariaat. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan advocaten, rechters, bank- en bedrijfsjuristen en estate-planners. Het panel heeft vastgesteld dat de geformuleerde eindtermen studenten in staat stellen om het notariële recht vanuit verschillende juridische beroepen te benaderen.

Het panel is verheugd dat de onduidelijkheid in de wetgeving over toelating tot het notarisambt sinds de vorige visitatie is opgehelderd. Naar aanleiding van de aanbevelingen van het toenmalige panel heeft de wetgever op verzoek van de Groningse en Utrechtse programmaleiders Notarieel recht, de eindkwalificaties rondom de notariële opleiding verduidelijkt in artikel 6 Wet op het notarisambt. In de oude tekst luidde deze bepaling dat voor de benoembaarheid tot notaris (onder meer) vereist was dat de desbetreffende persoon met goed gevolg de graad 'Bachelor op het gebied van het notarieel recht' en de graad 'Master op het gebied van het notarieel recht' had behaald. Dat kon onduidelijkheid opleveren voor de studenten die in Utrecht de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid met specialisatie Notarieel recht hadden gevolgd. In de huidige, aangepaste wettekst, die in werking is getreden per 1 maart 2020, staat alleen het vereiste dat de desbetreffende persoon de graad 'Master op het gebied van het notarieel recht' moet hebben behaald.

Het gekozen profiel van de opleiding Notarieel recht is in de ogen van het panel overtuigend vertaald in 11 eindtermen, die wo-niveau waardig zijn. Daarin is veel aandacht voor schriftelijke en mondelinge vaardigheden en de maatschappelijke rol die de notaris vervult. Ethisch handelen en Engelse taalvaardigheid zijn naar tevredenheid van het panel terug te zien in de eindtermen, waarmee de opleiding de aanbevelingen op dit terrein van het vorige visitatiepanel heeft opgevolgd. De opleiding beoogt tevens om studenten ruime kennis van de internationale aspecten van het notariële recht en de notariële beroepsgroep mee te geven, zodat zij zich ervan bewust zijn dat de functie en het werkkterrein van de notaris per land kunnen verschillen en dat er ook rechtstradities zijn zonder notariaat.

De masteropleiding *Onderneming en recht* heeft met ingang van collegejaar 2022-2023 het ondernemingsrechtelijke profiel verder versterkt, vanuit de visie dat de studenten met een brede, multidimensionale basis van de wisselwerking tussen het recht en de onderneming het beste worden voorbereid op hun toekomstige rol als advocaat, notaris, rechter, bedrijfsjurist, toezichthouder of anderszins. Dit vraagt in de visie van de opleiding om een stevige basis in het ondernemingsrecht. Terwijl het ondernemingsrecht steeds als uitgangspunt wordt genomen, is er tegelijk aandacht voor aanpalende rechtsgebieden zoals het vermogensrecht, arbeidsrecht, en mededingingsrecht en financieel (ondernemings-)recht. Het multidimensionale karakter van de opleiding komt in de opleiding terug in de bestudering van relevante leerstukken uit deze aanpalende rechtsgebieden en van de invloed van ontwikkelingen op internationaal en Europees vlak. De opleiding is in dit opzicht recent herzien zodat de relevante aanpalende rechtsgebieden niet langer geïsoleerd worden behandeld, maar meer door de opleiding heen zijn verweven, waaronder in de verplichte cursussen. Daarnaast wil de opleiding nadrukkelijk aandacht besteden aan hoe de rol van ondernemingen binnen de maatschappij doorwerkt in het ondernemingsrecht, evenals de veranderende kijk op die rol.

Studenten van deze masteropleiding krijgen – als zij een juridische bacheloropleiding hebben afgerond – automatisch civiel effect en een deel van hen treedt na afstuderen inderdaad toe tot de advocatuur of rechterlijke macht. Andere beroepen waar zij terecht komen zijn wetgevingsjurist, toezichthouder, consultant, bedrijfsjurist of *compliance officer* in het bedrijfsleven of het bankwezen. Voor enkelen vormt de master de basis voor een promotietraject.

Zoals gezegd in de Inleiding kiezen de studenten één van de drie specialisaties Commercieel vermogensrecht, International Business of Arbeid en onderneming. In de vakken die bij de specialisaties horen (samen 15 EC) wordt dieper op de genoemde aanpalende rechtsgebieden ingegaan. Het panel vindt dit een goede keuze en heeft vast kunnen stellen dat het beoogde profiel van de opleiding is geconcretiseerd in helder geformuleerde eindkwalificaties van de opleiding. Zij sluiten aan bij de actuele nationale en internationale eisen voor een (juridische) masteropleiding op wo-niveau.

Weging en Oordeel

Masteropleiding Nederlands recht: voldoet.

Masteropleiding Onderneming en recht: voldoet.

Masteropleiding Notarieel recht: voldoet.

Het panel neemt in zijn overwegingen mee dat de masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht en Onderneming en recht beschikken over eindkwalificaties die voldoen aan de (inter)nationale eisen die daaraan gesteld worden vanuit het beroepenveld en de wetenschap. Het multidimensionale en maatschappelijk georiënteerde departementale profiel klinkt in de geformuleerde eindkwalificaties duidelijk door, evenals de Europese en internationale oriëntatie. Het civiel effect voor de togaberoepen is op adequate wijze in de drie opleidingen verankerd. De opleiding Notarieel recht voldoet bovendien aan de eisen die de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) stelt aan (toekomstige) notarissen. Positief is ook in de ogen van het panel de aandacht die in de eindkwalificaties van de drie opleidingen uitgaat naar de sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden die zijn verbonden aan het recht.

Het panel vindt bovendien dat de opleidingen een profilering en ambitie hebben gekozen die passend is voor een masteropleiding op wo-niveau. De eindkwalificaties zijn helder gegroepeerd langs de drie categorieën kennis en inzicht, academische en juridische vaardigheden, en attitude. Zij sluiten aan bij het landelijke Domeinspecifiek Referentiekader Rechtsgeleerdheid (DSRK) en weerspiegelen de Dublin descriptoren.

Op basis van bovenstaande positieve bevindingen, concludeert het panel dat de opleidingen voor standaard 1 de basiskwaliteit realiseren. Het panel komt dan ook voor alle drie de opleidingen tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 1 'beoogde leerresultaten'.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Programma

Structuur en vormgeving

Alle masteropleidingen van het departement zijn grotendeels volgens eenzelfde structuur van vier periodes opgebouwd. In de eerste twee periodes volgen studenten 30 EC aan vakken (7,5 EC per vak) waarvan steeds één verplicht en één specialisatiekeuze, de derde periode kunnen zij kiezen uit capita selecta (15 EC totaal) en de vierde periode is geheel gewijd aan het onderzoeks- en scriptietraject (OST). Het OST start al in de eerste periode en loopt door het hele jaar heen. Deze opzet biedt de studenten veel keuzemogelijkheden, wat het panel en de studenten erg waarderen. Bij de opleiding Notarieel recht zijn alle vakken van periodes 1 en 2 verplicht, wat onvermijdelijk is gezien de wettelijke beroepsvereisten waaraan de opleiding moet voldoen. Het programma Intellectuele eigendom, Innovatie en Technologie (IE) van de opleiding Nederlands recht maakt geen verschil tussen algemene vakken en specialisatievakken, omdat het programma zelf al gespecialiseerd van aard is. Het OST loopt bij Nederlands recht en Onderneming en recht door alle periodes heen en begint al aan het begin van het studiejaar. Bij Notarieel recht vindt OST grotendeels plaats in de vierde periode, wederom vanwege de wettelijk verplichtingen. Studenten kunnen ook gedurende het hele jaar deelnemen aan het honoursprogramma, dat bestaat uit een algemeen overkoepelend deel en een programma-specifiek deel. De heldere structuur van (de programma's van) de opleidingen is in de ogen van het panel goed gekozen en geeft de (meeste) studenten zowel veel keuzemogelijkheden als een duidelijk kader.

De capita selecta sluiten doorgaans aan bij de specialisaties en de actualiteit (maatschappelijke ontwikkelingen, lopend onderzoek) en dagen studenten uit om in korte tijd kennis en inzicht in bepaalde problematiek te verkrijgen. Daarnaast combineren capita selecta vaak het opdoen van inhoudelijke kennis met het trainen van specifieke vaardigheden. Elke module van de capita selecta verwacht veel zelfstudie van de studenten en is verschillend ingevuld qua didactiek, onderwerp, groeps grootte, toetsvorm en taal. De 15 EC van de capita selecta worden ingevuld door 6 modules van 2,5 EC (waaronder een verplichte onderzoeksmodule als onderdeel van het Onderzoeks – en scriptietraject). Het panel is erg positief over de wijze waarop de capita selecta zowel verdieping bieden op inhoud van de gekozen specialisatie of track als ook veel aandacht besteden aan de vaardigheden van de studenten.

Studenten hebben de opleiding in het verleden gewezen op de verschillen in zwaarte en onderwijsvormen tussen de capita selecta-modules en de soms lastige planbaarheid ervan. Het panel juicht het toe dat er sindsdien richtlijnen zijn ontwikkeld om dit te harmoniseren – het aantal contacturen is bijvoorbeeld gesteld op 6-8 uur verdeeld over drie weken – en dat de opleidingen binnen de bewust gekozen vrijheid voor de docenten die de capita verzorgen blijvend monitoren dat een aantal gemeenschappelijke basiskennmerken behouden blijven.

Tabel 1: Programmaoverzicht Nederlands recht

Masterprogramma	Specialisatie
Privaatrecht (PR)	Aansprakelijkheidsrecht
	Commercieel vermogensrecht
	Familierecht
	Arbeidsrecht
Staats- en bestuursrecht (SBR)	Governance, democratie en grondrechten
	Recht voor een duurzame leefomgeving
Strafrecht (SR)	Strafrecht en criminologie
	Forensische psychiatrie en strafrecht
	European Criminal Justice
Intellectueel Eigendomsrecht, Innovatie en Technologie (IE)	Geen specialisatie

Periode 1 (15 EC)	Periode 2 (15 EC)	Periode 3 (15 EC)	Periode 4 (15 EC)
Verplichte cursus	Verplichte cursus	Capita Selecta (CS)	Masterscriptie
Specialisatiecursus	Specialisatiecursus		
Onderzoeks- en scriptietraject (OST)			
Honoursprogramma			

Tabel 2: programmaoverzicht Notarieel recht

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Erfrecht 7,5 EC	Ondernemingsrecht 7,5 EC	Successiewet en estate planning 7,5 EC	Scriptie 15 EC
Internationaal Privaatrecht (notariaat) 7,5 EC	Overnames en commerciële geschillen (notariaat) 7,5 EC	Overdrachtsbelasting 7,5 EC	
		OF: Capita Selecta Privaatrecht en/of Onderneming en recht 15 EC	

Tabel 3: programmaoverzicht Onderneming en recht

	Verplichte onderdelen	Tracks		
		Commercieel vermogensrecht	International Business	Arbeid en onderneming
Periode 1	Corporate Governance 7,5 EC	Commerciële contracten 7,5 EC	International Corporate Law 7,5 EC	Individueel arbeidsrecht 7,5 EC
Periode 2	Ondernemingsrecht 7,5 EC	Overnames & Commerciële procedures 7,5 EC	European Competition Law 7,5 EC	Collectief arbeidsrecht 7,5 EC
Periode 3	Capita Selecta 15 EC Zes modules van elk 2,5 EC waarvan één verplichte onderzoeksmodule voor het maken van een onderzoeksopzet			
Periode 4	Scriptie 15 EC			

Instream

Bij de opleiding Nederlands recht stromen de meeste studenten in vanuit een universitaire bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Een beperkt deel van de instromende studenten heeft een hbo-achtergrond en bezit een certificaat van de 'schakelzone Recht' van de Open Universiteit. In de jaren 2021 en 2022 kozen de meeste studenten voor het programma Strafrecht (resp. 76 en 84)³, gevolgd door Privaatrecht (resp. 52 en 60). Het programma IE kent sinds de start een redelijke stabiele instroom van rond de 40. Staats- en bestuursrecht heeft de laagste instroom en werd geconfronteerd met een aanzienlijke terugval van 41 in 2021 naar 29 in 2022. Het management vermoedt dat daar meerdere oorzaken voor zijn en heeft op verschillende fronten initiatieven ontplooid om meer studenten te enthousiasmeren. Dat lijkt zijn vruchten af te werpen, want er is inmiddels weer sprake van een stijgende lijn. Toch blijft het – naar eigen zeggen van de opleiding – een punt van aandacht. Het panel onderschrijft de noodzaak om te zorgen dat de instroom van alle vier programma's op niveau blijft en adviseert om hier zoveel mogelijk eigen alumni bij in te schakelen. Wellicht dat de aanstelling van een *alumni officer* hierbij kan ondersteunen.

Tegelijkertijd vertaalt de kleinschaligheid van de programma's Staats-en bestuursrecht en IE zich in hechte communities, iets dat het leerproces en welbevinden van de studenten ten goede komt. Voor de grotere programma's – en met name Strafrecht geeft dat zelf aan – is dat beduidend moeilijker. Roostering blijkt lastig en studenten moeten dikwijls voor hun colleges op en neer tussen verschillende, ver van elkaar verwijderde panden, hetgeen de binding van studenten met de opleiding bemoeilijkt. Toch heeft het panel – ook van studenten – vernomen, dat het feit dat de grotere programma's weer opgeknipt zijn in specialisaties, er wel voor zorgt dat de studenten hun eigen groep goed kennen.

Studenten van het programma IE gaven in gesprekken met het panel aan dat er bij de start een groot verschil is in achtergrondkennis. Voor de studenten die tijdens hun bacheloropleiding een minor IE hebben gedaan was de inleiding erg lang, terwijl het voor anderen te snel gaat. Het panel adviseert de opleiding om hier voldoende aandacht aan te besteden en naar oplossingen te zoeken om via crashcourses of kennisclips de basiskennis gelijk te trekken. Het is verheugd te hebben vernomen, dat gesprekken hierover al gaande zijn.

Instream in de opleiding Notarieel recht schommelt sinds 2017 tussen de 51 en de 39 met een eenmalige piek van 55 in 2022. Naast de algemene eisen die worden gesteld aan toelating tot alle juridische masteropleidingen in Utrecht geldt aanvullend voor de masteropleiding Notarieel recht dat kennis op het gebied van insolventierecht alsmede kennis op het gebied van notarisregelgeving verplicht is. De opleiding Onderneming en recht had vorig jaar te maken met een afname van studentenaantallen (van 57 naar 39), maar zit daarmee nog steeds op een acceptabel niveau. Voor deze master gelden de algemene toelatingseisen voor de juridische master met aanvullend de eis dat kennis op het gebied van insolventierecht verplicht is. Studenten met een deficiëntie op dit punt volgen het bachelorvak Insolventierecht gedurende de master (in blok 4).

Relatie met de beoogde leerresultaten

Na lezing van alle aangeleverde documentatie komt het panel tot de conclusie, dat de opleidingen en de afzonderlijke programma's als geheel de eindkwalificaties van de opleidingen afdekken. De bestudeerde vakken zijn qua inhoud en vormgeving op het niveau dat van universitaire masteropleidingen mag worden verwacht. De toetsplannen van de opleidingen tonen aan dat er sprake is van een sluitende relatie tussen de eindcompetenties van de gehele opleiding en de leerdoelen van de samenstellende onderdelen ervan. Op vak-niveau zijn heldere leerdoelen geformuleerd die zijn ontleend aan de eindkwalificaties van de opleiding. De gehanteerde werk- en toetsvormen sluiten op hun beurt goed aan bij de leerdoelen van de vakken. De opdrachten waaraan studenten moeten werken, passen goed bij de leerlijnen en de voorgeschreven literatuur is relevant en actueel.

³ Aantallen volgens de 1 oktober-telling.

Leerlijnen

De opleiding Nederlands recht is, zoals het zelfevaluatierapport stelt, opgebouwd langs drie leerlijnen: inhoud, vaardigheden en context. De opleidingen Onderneming en recht en Notarieel recht hebben deze leerlijnen niet als zodanig benoemd, maar ook daar zijn ze deze drie elementen terug te vinden in de programma's en de leerdoelen van de cursussen.

De inhoudelijk leerlijn is bij Nederlands recht zo vormgegeven dat in de verplichte vakken een brede en juridische basis wordt gelegd die nodig is voor een goed begrip van de betreffende rechtsgebieden. De verdieping en specialisatie vindt vervolgens plaats in de specialisatiecursussen en de capita selecta. Bij Onderneming en recht bieden de verplichte vakken de studenten een brede basis in het ondernemingsrecht en vindt verdieping plaats in de keuze van drie tracks en de capita selecta. Bij Notarieel recht is de inhoudelijke leerlijn vastomlijnd, met alleen een mogelijkheid om in de derde periode de belastingrechtvakken Successiewet en *estate planning* en Overdrachtsbelasting in te ruilen voor één of twee capita selecta. Om na de studie te kunnen toetreden tot de notariële praktijk moeten studenten echter wel de twee genoemde belastingvakken hebben behaald. Het panel ziet in de drie opleidingen een heldere en logische opbouw wat betreft de inhoudelijke leerlijn.

Het panel is onder de indruk van hoe de opleidingen de vaardigheden door het hele programma heen hebben vervlochten. Zowel het academisch schrijven als spreekvaardigheid/presentatie zit goed in de programma's ingebed. Bij de opleiding Notarieel recht wordt er veel geoefend voor de praktijk, bijvoorbeeld met het opstellen van een testament of het bespreken van een testament met een cliënt aan de hand van een rollenspel. Hierbij worden ook mensen ingezet die in de praktijk werkzaam zijn, wat door de studenten erg wordt gewaardeerd. Ook bij andere opleidingen worden opdrachten geregeld gekoppeld aan de beroepspraktijk en de producten die daar gangbaar zijn (bijvoorbeeld het schrijven van een vonnis, dagvaarding of juridische beleidsnotitie. Het panel heeft op basis van de gevoerde gesprekken vastgesteld, dat – al lijkt het er bij eerste aanblik op dat bij de vaardigheidstrainingen veel nadruk ligt op de togaberoepen – de vaardigheden ook breder en op andere beroepen worden geoefend, zoals bijvoorbeeld spreekvaardigheid bij het aanleren van onderhandelingsvaardigheden of in een aparte cursus over presentatievaardigheden. Het panel juicht dit zeer toe.

De opleidingen worden ondersteund door de Legal Skills Academy (LSA) van het departement Rechtsgeleerdheid bij de ontwikkeling van vaardigheden. Meer specifiek nemen de opleidingen deel aan het Legal Writing Support Programme van de LSA voor geselecteerde studenten die extra ondersteuning wensen voor hun juridische schrijfvaardigheden. Verder onderzoekt de LSA regelmatig hoe de vaardigheden in het curriculum worden onderwezen om na te gaan of er een consistente lijn is voor studenten bij het opbouwen van deze vaardigheden. Daarbij ondersteunt de LSA vak-coördinatoren en docenten om zo over de opdrachten en beoordelingen na te denken dat ze kunnen voortbouwen op eerder verworven kennis en vaardigheden van studenten. Het panel is erg positief over deze consistente en zelfevaluerende aanpak van vaardigheidsonderdelen in de opleidingen. Het panel ging met de inhoudelijk verantwoordelijken en de docenten in gesprek over de zichtbaarheid van de context leerlijn, die aansluit bij de drie oriëntaties die door REBO zijn geformuleerd voor alle masteropleidingen (Europese en internationale oriëntatie, multidimensionale oriëntatie, maatschappelijke oriëntatie). In veel van de programmaonderdelen is – daar waar relevant – aandacht voor internationale en Europese context. Uit de geleverde documentatie en de gevoerde gesprekken kwam echter naar voren dat de mate van aandacht voor de maatschappelijk en multidimensionale oriëntatie verschilt per opleiding, programma, specialisatie en/of cursus. Dat is voor een deel wellicht te verklaren en goed verdedigbaar vanwege de inhoud van het betreffende vakgebied. Ook is het goed denkbaar dat deze drie aspecten, ook als ze niet altijd even zichtbaar zijn als leerlijn, wel voor de docenten een vanzelfsprekend onderdeel van hun vak zijn. Het panel is van mening dat ambitie van het departement om de internationale, multidimensionale en maatschappelijke context een belangrijke plek te geven in de opleidingen in grote lijnen wordt gehaald, maar dat deze leerlijn nog beter kan worden geëxpliciteerd en zichtbaar gemaakt voor de studenten. Ook een aantal docenten gaf in de gesprekken aan zich niet altijd bewust te zijn van welke bijdrage hun cursus levert aan deze leerlijn. Hetzelfde geldt voor de manier waarop de opleidingen uitvoering hebben gegeven aan de aanbeveling van het vorige visitatiepanel

om aandacht te besteden aan beroepsethiek in de masteropleidingen. Het panel heeft vastgesteld, dat sinds de vorige visitatie beroepsethiek steviger in de opleidingen is ingebed, maar dat de plek en manier waarop dit gebeurt niet altijd zichtbaar is voor de studenten.

Onderzoek en wo-oriëntatie

De masteropleidingen zijn sterk verbonden met het onderzoek dat in het departement wordt uitgevoerd. De capita selecta zijn hier in de ogen van het panel een heel prijzenswaardig voorbeeld van. De opleidingen en hun programma's zijn wat het panel betreft dan ook van aantoonbaar wo-niveau. De verbinding met het onderzoek maakt het onderwijsgeven voor docenten erg aantrekkelijk en vereist voor hen ook minder voorbereiding. Zo kunnen de cursussen bovendien regelmatig worden geüpdatet als er ontwikkelingen binnen het vakgebied plaatsvinden. Ook de studenten met wie het panel sprak zien heel duidelijk de invloed van de onderzoeksterreinen van de individuele docenten en zijn daar overwegend enthousiast over.

Vorbereiding op de beroepspraktijk

Sommige opleidingen/programma's bieden naast capita selecta ook procespraktijkmodules aan. Bij andere zijn deze nog in ontwikkeling. De capita selecta van IE maken veel gebruik van gastdocenten – bijvoorbeeld uit advocatuur en rechterlijke macht – die veel voorbeelden uit hun eigen praktijk inbrengen, wat de studenten erg waarderen. Zoals hierboven onder vaardigheden al werd vermeld, worden er bij het aanleren van schriftelijke en mondelinge vaardigheden naast wetenschappelijke methoden ook praktijkmethodieken aangeleerd.

Werkvormen

De onderwijsgroepen bij de masteropleidingen zijn over het algemeen tussen de 20 en 25 studenten. Dit biedt de mogelijkheid tot intensief en activerend onderwijs met een goede begeleiding. De capita selecta worden in het bijzonder door het panel hoog gewaardeerd, vanwege de aansluiting bij de actualiteit, kleine groepen – niet groter dan 18 studenten – en aansluiting bij het onderzoek van docenten. Het panel heeft een selectie van cursussen bestudeerd en daarin gezien dat de werkvormen gevarieerd zijn en passend bij het profiel en de beoogde leeruitkomsten van de opleidingen. Het panel is positief over de kleinschaligheid. De werkvormen van de cursussen die het panel heeft bestudeerd zijn in de ogen van het panel goed gekozen en helpen de studenten bij het verwerven van de beoogde kennis en vaardigheden.

Onderzoeks- en scriptietraject (OST)

In de masteropleidingen Nederlands recht en Onderneming en recht volgen studenten meteen vanaf de start van het programma het Onderzoeks- en scriptietraject (OST), dat zij in blok 4 afsluiten met een scriptie van 15 EC. De studenten van Notarieel recht starten hiermee in het laatste blok, omdat er in de derde periode drie grote belastingvakken worden gegeven, die niet te combineren zijn met het werken aan de scriptie. Voor de overige studenten wordt in het OST gewerkt in groepsbijeenkomsten van tien tot vijftien personen. Bij Onderneming en recht werken studenten in kleinere themagroepen van ongeveer vijf studenten. De groep wordt samengesteld op basis van de interesse voor een bepaald thema. Het traject bestaat uit drie fases (die deels in elkaar overlopen).

In de groepsbijeenkomsten besteden de studenten zelfstandig en onder supervisie van een docent aandacht aan onderzoeksvaardigheden. Zij bestuderen en bespreken gezamenlijk extra regelgeving, jurisprudentie en literatuur, en verzorgen presentaties waarop zij elkaar feedback geven. Daarnaast worden ook algemene bijeenkomsten georganiseerd die betrekking hebben op onderzoeksvaardigheden, wetenschappelijke integriteit, arbeidsmarktoriëntatie en reflectie op persoonlijk functioneren. De tweede fase vindt plaats in blok 3 en bestaat uit het schrijven van de onderzoeksopzet (als één van de Capita Selecta-modules). De opzet van de scriptie bestaat uit zo'n 2.000-3.000 woorden. Deze opzet wordt door de begeleider en tweede beoordelaar van feedback voorzien en apart becijferd (2,5 EC).

Het derde deel bestaat, vanaf het einde van blok 3 uit het schrijven van de scriptie zelf. Blok 4 is volledig gereserveerd voor het doen van onderzoek en het schrijven van de scriptie met tussentijdse besprekingen met de begeleider. De eindversie wordt vervolgens beoordeeld door de begeleider en

tweede lezer op basis van het uniforme beoordelingsformulier en de daarvoor beschikbare rubrics (zie standaard 3).

In de gevoerde gesprekken met verantwoordelijken voor de opleidingen kwam naar voren dat er de afgelopen jaren gewerkt is aan het harmoniseren van de scriptietrajecten. Daartoe is eerst een inventarisatie gemaakt van de bestaande praktijken. Daaruit bleken de grootste verschillen voornamelijk te bestaan tussen de Nederlandse en Engelstalige masters. Tussen de Nederlandstalige masters wees de inventarisatie uit dat overal grotendeels dezelfde aanpak werd gehanteerd, dat er in de afgelopen jaren al meer harmonisatie heeft plaatsgehad – bijvoorbeeld het vroeg in het jaar starten met het traject – maar ook dat er nog voldoende ruimte was gelaten voor eigen invulling van de opleidingen en programma's. Zo vindt de koppeling van de student aan een docent niet overal op dezelfde wijze plaats, en worden de onderzoeksvaardigheden bij sommige programma's vooral aangeleerd middels kennisclips en bij andere in een hoorcollege. Ook kreeg het panel op basis van de gelezen eindwerken de indruk dat de manier waarop door de docent wordt bijgestuurd in de opzet en vraagstelling van de scriptie en hoe dit wordt meegewogen in het eindresultaat nog wel eens verschilt per afdeling. Het panel waardeert de gekozen lijn van het departement, waarin meer is gestroomlijnd met behoud van eigen invulling van opleiding. Desalniettemin ziet het nog mogelijkheden om van elkaars *best practices* te leren en om zowel binnen opleidingen als binnen het departement vaker de werkwijze te evalueren en de eindresultaten met elkaar te kalibreren. Het departement heeft het panel kunnen overtuigen dat het de verscheidenheid tussen en binnen opleidingen/programma's in het vizier heeft en het panel moedigt aan om voorgenomen stappen om meer te kalibreren voortvarend door te zetten.

Uit de gesprekken met de studenten en de studentenhoofdstukken van de zelfevaluaties heeft het panel op kunnen maken dat over het algemeen studenten erg tevreden zijn over de inrichting en de vroege start van het traject en dat zij zich goed voorbereid voelen op het daadwerkelijke schrijfproces in periode 4. Het vaste traject geeft houvast en het wordt gewaardeerd dat er voldoende mogelijkheid is om met goede reden van het tijdpad af te wijken – bijvoorbeeld wanneer je een stage loopt. Ook ervaren de studenten de begeleiding over het algemeen als heel goed en persoonlijk. Het panel heeft met tevredenheid vastgesteld, dat het OST helder is vormgegeven en de studenten goed begeleidt in hun leerproces richting eindwerkstuk. Dat is ook terug te zien in het niveau van de eindwerken, waarover meer zal worden gezegd onder standaard 4.

Studiebegeleiding en studeerbaarheid

Het panel heeft vast kunnen stellen, dat de structuur van de opleidingen, de gekozen werkvormen, studielast en begeleiding van de opleidingen ervoor zorgen dat zij goed studeerbaar zijn. De vaste structuur van het OST-traject en de vroege start ervan aan het begin van het jaar dragen daar ook in de ogen van het panel in belangrijke mate aan bij. Het kleinschalige onderwijs en de sterke community-vorming zorgt voor grote betrokkenheid van de studenten bij hun studie. Dit bleek overtuigend uit de studenthoofdstukken van de zelfevaluaties en de gesprekken die het panel heeft gevoerd met de studenten en alumni. Studenten van alle opleidingen en programma's prijzen het onderwijzend personeel om hun persoonlijke benadering, reactiesnelheid en openheid.

Voor vragen over studiekeuze en studieplanning, studievaardigheden, regelgeving rondom de studie of bij eventuele problemen (al dan niet van persoonlijke aard), kunnen studenten terecht bij de studieadviseur. De studieadviseur is ook eerste aanspreekpunt binnen de opleiding voor studenten met een functiebeperking en kent basisvoorzieningen toe. Indien nodig verwijst de studieadviseur studenten door naar andere voorzieningen die de Universiteit Utrecht speciaal voor studenten heeft, zoals de studentenpsychologen en -decanen, Skills Lab, Studentenwelzijn, etc. Verder kunnen studenten gebruik maken van begeleiding op het gebied van arbeidsmarktoriëntatie en loopbaanbegeleiding door de REBO Career Services.

De aanbeveling van het vorige panel om de studielast van de capita selecta onderling meer gelijk te trekken is opgevolgd door meer harmonisatie en wordt door de opleidingen goed gemonitord (zie hierboven onder *structuur en vormgeving*).

De opleiding Nederlands recht geeft in haar zelfevaluatie aan dat de etnische diversiteit in de afzonderlijke programma's een punt van aandacht is. Het panel heeft kennisgenomen van een EDI

(Equity, Diversity and Inclusion) Action Plan van de faculteit en daaruit opgemaakt, dat het initiatief hiervoor vooral bij de faculteit ligt. Afzonderlijke docenten werken ook met de *inclusive curriculum reflection tool* om te reflecteren op de inhoud van programmaonderdelen wat betreft diversiteit en inclusie. Het panel beveelt de faculteit, opleidingen en docenten aan om hier blijvende aandacht aan te geven.

Docenten

Het panel trof zeer betrokken en gedreven teams van docenten aan en ook de studenten die het panel heeft ontmoet waren overwegend positief over de docenten. De keuze voor kleinschalig onderwijs en ruime keuzevrijheid voor studenten stelt het management voor uitdagingen. Een van de maatregelen om te zorgen dat docenten niet overbelast raken is het inroosteren van een onderwijsvrije week in de 10e week van elk blok. In die weken is het ook de bedoeling dat docenten niet hoeven na te kijken of te vergaderen. Verder heeft het departement per afdeling een onderwijscoördinator, die de taak heeft om de belasting per medewerker te bewaken. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar het geven van onderwijs maar naar alles wat erbij komt kijken als je docent en onderzoeker bent. Op deze manier heeft de opleiding goed in beeld hoe de balans bij iedere individuele docent uitvalt. Ook wordt bij het toedelen van (onderwijs)taken rekening gehouden met de mate van ervaring van de docent – iemand met veel ervaring krijgt meer onderwijs toebedeeld dan een docent die nog ervaring op moet bouwen – en de relatie met het onderzoek waar de docent mee bezig is. Docenten krijgen – op papier en gemiddeld – 40% tijd voor onderzoek en 60% voor onderwijs. Docenten gaven aan dat deze aanpassing van de onderwijs/onderzoeksnorm van 70% - 30% naar 60%-40% – voor hen een wezenlijke verbetering is. Ook bieden extra aangestelde docenten – mogelijk gemaakt met stimuleringsmiddelen – verlichting van de werkdruk bij de opleidingen. In tijden waarin een docent veel onderzoek doet, krijgt deze minder andere verplichtingen. Het panel is onder de indruk van de individuele aandacht voor de werkdruk bij docenten. Het heeft zich door de gesprekken met het management laten overtuigen dat kleinschalig onderwijs op het eerste gezicht werkdruk verhogend mag lijken, maar op de langere termijn zowel docenten als studenten meer motiveert en uiteindelijk de werkdruk verlaagt door de kleinere hoeveelheid studenten die vakken moeten repareren. Het panel was ook verheugd te vernemen dat het management voortdurend zoekt naar manieren om de werkdruk – zonder verlies van kwaliteit – te verlagen bijvoorbeeld door scherper te prioriteren in de leerstukken die worden behandeld, maar ook door nog meer gebruik te maken van *blended learning* en videoclips. Een punt van aandacht is de werkdruk bij de cursuscoördinatoren, van wie de taken zijn verzwaard sinds zij minder secretariële ondersteuning krijgen. Soms wordt de werkdruk op een afdeling veroorzaakt door de grote krapte op de arbeidsmarkt, zoals met name bij de afdeling Strafrecht. Het panel heeft geconstateerd dat dit de constante aandacht heeft van de verantwoordelijken die dit tekort zo creatief mogelijk proberen op te lossen.

Kwalificaties en professionalisering

Iedere docent aan de Universiteit Utrecht moet beschikken over de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). In de UU-regeling BKO-SKO is het proces voor het behalen van deze kwalificatie beschreven. De nadere invulling daarvan binnen de faculteit staat in de Facultaire Regeling BKO REBO. Binnen de faculteit wordt docenten die hun Basiskwalificatie willen behalen een BKO Ontwikkeling Traject (BOT) aangeboden. Dit traject bestaat, naast individuele begeleiding, onder andere uit didactische scholing en begeleide intervisie. Ten tijde van de visitatie hadden 78 van de 112 docenten die in een van de drie opleidingen onderwijs geven een BKO. In de gesprekken kreeg het panel te horen, dat er door een snelle groei van het aantal docenten een aanzienlijke achterstand is ontstaan in de BKO-trajecten en bij de facultaire BKO-commissie in de behandeling van BKO-aanvragen. In het collegejaar 2023-2024 worden daarom alle modules driemaal aangeboden om de ontstane wachtlijsten weg te werken. Het panel heeft begrip voor de ontstane achterstand en heeft er vertrouwen in dat de faculteit voldoende doordrongen is van de urgentie en moedigt de opleidingen aan hier voortvarend mee door te gaan. Onder standaard 3 wordt ingegaan op de BKO-eis bij het aanstellen van examinatoren.

Voor alle functies hoger dan UD met leidinggevende taken op het gebied van onderwijs wordt verlangd dat een Seniorekwalificatie Onderwijs (SKO) wordt behaald. In het academisch jaar 2022-2023 hadden 22 onderwijsgevendenden een SKO behaald. Docenten kunnen, naast de hiervoor

genoemde BKO- en SKO-trajecten, gebruik maken van een uitgebreid scholingsaanbod, zoals bijvoorbeeld de leergangen voor onderwijskundig leiderschap, honoursonderwijs, interdisciplinair onderwijs en *community engaged learning*.

De kerndocenten in de masteropleidingen zijn vrijwel allemaal gepromoveerd en werkzaam in een van de onderzoeksprogramma's van het departement. In de flexibele onderdelen van de programma's (met name de *capita selecta*-modules) is ook ruimte voor andere ervaren docenten van het departement of juist voor docenten in een vroeger stadium van hun carrière (zoals promovendi) om onderwijservaring op te doen. De ontwikkeling, coördinatie en verzorging van de verplichte vakken en de specialisatievakken, van het Onderzoeks- en scriptietraject, de *practica* en *capita selecta*, wordt vrijwel altijd verzorgd door gepromoveerde docenten, bij voorkeur de leerstoelhouder.

Een aanzienlijk deel van de docenten is tevens werkzaam in de rechtspraktijk, vooral de advocatuur, het notariaat of anderszins. Deze praktijkervaring verweven zij in het onderwijs, niet alleen wat betreft de inhoud maar tevens als het gaat om meer praktisch georiënteerde werkvormen (zoals het schrijven van een advies aan een denkbeeldige cliënt, een vonnis of een dagvaarding). Ook worden voor (delen van) cursussen gastdocenten van buiten de academie ingezet, maar dit gebeurt altijd onder supervisie van een gekwalificeerd en door de examencommissie aangewezen examinator.

REBO heeft – anders dan andere juridische faculteiten in het land – geen vakgroep of opleiding belastingrecht. Daarom wordt de cursus Belastingrecht binnen de opleiding Notarieel recht verzorgd door docenten van de Universiteit van Amsterdam.

Het panel prijst de opleidingen voor hun deskundige en bevlogen docenten en voor de aandacht die er bestaat voor hun professionele ontwikkeling. Ook de studenten gaven in de gesprekken en in de studentenhoofdstukken aan de docenten heel deskundig te vinden en prezen hun persoonlijke benadering en laagdrempeligheid. Een aantal van hen gaf aan, dat de kwaliteit van de docenten een belangrijke reden was geweest om na hun bacheloropleiding ook de vervolgopleiding in Utrecht te gaan volgen, iets waar de opleidingen trots op mogen zijn.

Weging en Oordeel

Masteropleiding Nederlands recht: voldoet.

Masteropleiding Onderneming en recht: voldoet.

Masteropleiding Notarieel recht: voldoet.

Het panel komt tot het oordeel voldoet voor de drie opleidingen en wel vanwege (1) de heldere en passende structuur, (2) de manier waarop de opleidingen de vaardigheden door het hele programma heen hebben vervlochten, (3) de *capita selecta* die zowel verdieping bieden op inhoud van de gekozen specialisatie of programma als ook veel aandacht besteden aan de vaardigheden van de studenten en actuele thema's, (4) de sterke verbinding van de opleidingen met het onderzoek dat in het departement wordt uitgevoerd (het meest zichtbaar in de *capita selecta*) en (5) de zeer betrokken, deskundige en gedreven teams van docenten.

Mooi zijn in de ogen van het panel de ruime keuzemogelijkheden die studenten hebben binnen de opleidingen Nederlands recht en Onderneming en recht. Naast een brede basis kunnen studenten binnen die opleidingen (met uitzondering van het programma IE) zich verder specialiseren in twee grote vakken en de *capita selecta*. De opleiding Notarieel recht heeft vanwege de vereisten die de wet stelt weliswaar minder keuzevrijheid, maar verdient in de ogen van het panel evenzeer veel lof voor de mooie opbouw en structuur. Het panel is van mening dat de inhoud van de drie opleidingen de beoogde leerresultaten afdoende dekken.

Het panel weegt tevens in het positieve oordeel mee, dat zowel het academisch schrijven als spreekvaardigheid/presentatie goed in de opleidingen zijn ingebed. Er wordt, naast academisch

schrijven ook veel geoefend voor de praktijk. Hierbij worden ook mensen ingezet die in de praktijk werkzaam zijn, wat door de studenten erg wordt gewaardeerd.

Het panel heeft een selectie van cursussen bestudeerd en daarin gezien dat de werkvormen gevarieerd zijn en passend bij het profiel en de beoogde eindtermen van de opleidingen. De opleidingen en hun programma's zijn van aantoonbaar wo-niveau en het panel is positief over de kleinschaligheid van het onderwijs. De vroege start van het Onderzoeks- en scriptietraject aan het begin van het jaar en de algehele opzet ervan vindt het panel van grote toegevoegde waarde. Ook de studenten zijn hier over het algemeen erg positief over. Het vastomlijnde traject geeft houvast en bereidt hen goed voor op het daadwerkelijke schrijfproces

De kerndocenten zijn vrijwel allemaal gepromoveerd en werkzaam in een van de onderzoeksprogramma's van het departement. 78 van de 112 docenten zijn in het bezit van een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) en er wordt versneld gewerkt aan het wegwerken van een opgelopen achterstand bij de BKO-trajecten.

Het panel heeft ook opgemerkt dat het programma Staats- en bestuursrecht (opleiding Nederlands recht) te maken heeft gehad met substantiële teruggang in studenten. Ook bij de opleiding Onderneming en recht was in 2022 een terugval waar te nemen. Het panel onderschrijft de gevoelde noodzaak om te zorgen dat de instroom van alle vier programma's op niveau blijft en adviseert om hier zoveel mogelijk eigen alumni bij in te schakelen. Wellicht dat de aanstelling van een *alumni officer* hierbij kan ondersteunen (zie ook onder standaard 4).

Studenten van het programma IE (opleiding Nederlands recht) gaven in gesprekken met het panel aan dat er bij de start een groot verschil is in achtergrondkennis. Het panel adviseert het programma om hier voldoende aandacht aan te besteden en is verheugd te hebben vernomen, dat gesprekken over mogelijke oplossingen hiervoor al gaande zijn.

De ambitie van het departement om de maatschappelijke context een belangrijke plek te geven in de opleidingen wordt in grote lijnen gehaald, maar het panel adviseert om deze contextuele leerlijn nog beter te expliciteren en zichtbaar te maken voor de studenten en docenten.

Op basis van bovenstaande overwegend positieve bevindingen, concludeert het panel dat de opleidingen voor standaard 2 de basiskwaliteit realiseren. Het panel komt dan ook voor alle drie de opleidingen tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 2 'Onderwijsleeromgeving'.

Een punt van aandacht is ook de werkdruk bij de cursuscoördinatoren, van wie de taken zijn verzaamd sinds zij minder secretariële ondersteuning krijgen. De ontstane achterstand bij de BKO-trajecten krijgt de urgentie die het verdient.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Toetsing vindt plaats volgens de regels die zijn vastgelegd in de documenten *Toetsbeleid Departement Rechtsgeleerdheid* (September 2018; bewerkt en geüpdatet september 2023) en *Richtlijnen Toetskwaliteit Rechtsgeleerdheid (in werking getreden 2017)*. Belangrijk uitgangspunt voor toetsing binnen de opleidingen is het principe van 'constructive alignment' dat ervoor zorgt dat leerdoelen, studie- en onderwijsactiviteiten en toetsvormen op elkaar afgestemd zijn. In de Universitaire Onderwijscatalogus en in de Cursusplanner zijn voor studenten de beschrijvingen van alle cursussen te vinden met informatie over de leerdoelen, inhoud, werkvormen en contacturen, studiemateriaal en de gebruikte toetsvormen. Iedere opleiding heeft een toetsplan dat inzichtelijk maakt op welke wijze de eindkwalificaties, via de leerdoelen van de cursussen, gerealiseerd worden. In het Reglement Examencommissie staat de gang van zaken bij toetsing beschreven.

Het panel heeft per opleiding een selectie van een aantal vakken en het toetsplan bestudeerd en met instemming vastgesteld dat de opbouw van de programma's van de drie masteropleidingen en de variatie aan toetsvormen ervoor zorgen dat de eindkwalificaties worden gerealiseerd. Alle informatie over toetsing wordt bovendien overzichtelijk beschikbaar gesteld aan studenten en docenten.

Het panel is van mening dat de kwaliteit van de toetsen in de opleidingen ruim voldoende is en passend voor het wo-masterniveau van de opleidingen. De toetsing is over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant. Op basis van de gesprekken en schriftelijke informatie concludeert het panel ook dat de toetsing de leerdoelen van de cursussen en de beoogde leerresultaten van de opleidingen voldoende afdekt. De tentamens sluiten goed aan op het onderwijs. Het systeem van toetsing ondersteunt het leerproces van de student, met zowel formatieve als summatieve toetsen. De toetsvormen zijn voldoende gevarieerd en veel cursussen kennen twee toetsmomenten. De in de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid ingezette leerlijn waarbinnen studenten academische schrijfvaardigheden aanleren, wordt ook in de masteropleidingen voortgezet, wat betekent dat er naast tentamens relatief veel schrijfp opdrachten worden gegeven. Deze zijn – afhankelijk van het programma dat wordt gevolgd en de cursussen – regelmatig ontleend aan de relevante beroepspraktijk, zowel de toga-beroepen als daarbuiten. Ook studenten geven aan de variatie in toetsvormen te waarderen.

Beoordeling eindniveau

Het panel heeft van iedere opleiding een selectie van 15 eindwerken met de bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd. Bij Nederlands recht waren dit er 21 om recht te doen aan de vier programma's waaruit de opleiding bestaat. Het panel stelde vast dat het beoordelingsproces zorgvuldig is opgezet en dat bij de beoordeling van de eindwerken gebruik wordt gemaakt van duidelijke en relevante criteria, die zijn neergelegd in een uniform beoordelingsformulier met een specificatie van de criteria. Zoals in de beschrijving van het Onderzoeks- en scriptietraject (OST) onder standaard 2 werd genoemd, wordt er in dit traject ook gebruik gemaakt van *peer feedback*. Alle door het panel bekeken scripties waren – conform het facultaire beleid – door twee examinatoren beoordeeld. Deze worden in de masteropleidingen ook betrokken bij de beoordeling van de opzet van de scriptie, wat het panel een goede zaak vindt.

Desalniettemin merkt het panel op – zoals ook genoemd onder standaard 2 – dat in een aantal gevallen, de opzet van de scriptie scherper had gekund en vroeg zich daarbij af of dit niet eerder in het proces naar voren had moeten komen. Het panel is verheugd te hebben vernomen, dat dit wordt meegenomen in het harmonisatieproces dat departementsbreed is gestart. Ook adviseert

het panel de opleiding om te overwegen een limiet te stellen aan de lengte van de scriptie om de student zodoende te dwingen de onderzoeksvraag in te kaderen en te focussen.

Bij sommige programma's/opleidingen – Staats- en Bestuursrecht, Strafrecht en Notarieel recht – zijn vrijwel alle scripties voorzien van heldere, goed gemotiveerde en navolgbare beoordelingen, waarin ook aandacht is voor de vraag waarom de scriptie niet nog hoger is beoordeeld. Het panel heeft hier veel lof voor. Bij andere programma's/opleidingen – Privaatrecht, IE en Onderneming en recht – zag het panel ook een adequaat beoordelingsproces, maar daarnaast nog wel verschillen in de manier en de mate waarop de oordelen worden onderbouwd en van feedback worden voorzien. Het panel raadt aan om hier bij het harmonisatieproces aandacht aan te besteden en ervoor te zorgen dat alle formulieren zo worden ingevuld dat ze voor de student navolgbaar zijn en inhoudelijk relevant.

Net als het vorige visitatiepanel benadrukt het huidige panel het belang van regelmatige kalibreersessies om tot gelijkwaardige beoordelingsstandaarden te komen. De indruk van het panel is dat dit sinds de vorige visitatie bij sommige programma's gemeengoed is geworden, maar adviseert om dit breder in te zetten en om ook tussen de opleidingen en programma's te kalibreren. Dit kan de kwaliteit en diepgang van de beoordelingen ten goede komen.

Examencommissie

Het departement Rechtsgeleerdheid heeft twee examencommissies: één voor de bacheloropleiding en één voor de masteropleidingen. De decaan van de faculteit benoemt de voorzitter en de leden van de examencommissies, waaronder een extern lid, voor een termijn van maximaal drie jaar. De benoeming kan één keer verlengd worden. De exacte taken en rollen van de Examencommissie zijn opgenomen in het Reglement Examencommissie Master.

De twee examencommissies van het departement hebben gezamenlijk hun wettelijke taak om de kwaliteit van de tentamens en het examen te borgen op verschillende manieren vormgegeven. Zo hebben zij een aantal richtlijnen uitgebracht waaronder de Richtlijnen Toetskwaliteit Rechtsgeleerdheid, de Richtlijnen voor het opstellen van meerkeuzetoetsen, en meer recentelijk de Richtlijn over het online afnemen van schriftelijke toetsen op afstand. Deze richtlijnen dienen als leidraad voor de toetscyclus. Ook hebben zij een Commissie Toetskwaliteit (CTK) ingesteld. Deze commissie doet onderzoek op basis van steekproeven en slagingspercentages, naar aanleiding van klachten, of op verzoek van cursuscoördinatoren naar de kwaliteit van de toetsing van afzonderlijke cursussen.

Ook beoordeelt de CTK jaarlijks een steekproef van een aantal afstudeerwerken inclusief de bijbehorende beoordelingsformulieren en draagt, samen met de universitaire afdeling Onderwijsadvies & Training, bij aan de toetsdeskundigheid van docenten middels het *Kookboek Toetskwaliteit*. Het kookboek geeft recepten voor betrouwbare en valide toetsing ten behoeve van docenten die zorgdragen voor het ontwerpen, afnemen en beoordelen van toetsen.

Het panel heeft ook uitgebreid met de Examencommissie gesproken over de invloed van Large Language Models, zoals ChatGPT, op het onderwijs en heeft vastgesteld dat de Examencommissie hier adequaat op reageert en zich goed bewust is van de grote impact die kunstmatige intelligentie nog zal hebben op het onderwijs van de toekomst. Het panel adviseert om bij de verdere ontwikkeling van beleid hieromtrent ook de kennis en ervaring van de studenten te betrekken.

Examinatoren

Daarnaast wijst de Examencommissie op basis van haar wettelijke taak examinatoren aan voor het afnemen van de tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan. Voorwaarden om examenbevoegd te zijn, zijn de inhoudelijke en didactische bekwaamheden van de docent. Een gepromoveerde Universitair Docent in bezit van de BKO wordt automatisch aangewezen als examinator. Mede met het oog op de opgelopen achterstand in BKO-trajecten, adviseert het panel om er scherp op te blijven letten, dat docenten zonder BKO alleen in uitzonderlijke gevallen ook examinator mogen zijn (zie ook standaard 2 onder *docenten*).

Alles overziend komt het panel tot de conclusie dat de Examencommissies en de Commissie Toetskwaliteit hun taken zeer serieus nemen en de kwaliteit van toetsen en het gerealiseerde niveau binnen de opleiding ruim voldoende borgen. Het panel merkte op dat de tijdvergoedingen voor het werk van de Examencommissie en de Commissie Toetskwaliteit aan de lage kant zijn en adviseert het management om te overwegen of er meer compensatie nodig is om hen effectief te laten blijven functioneren.

Weging en Oordeel

Masteropleiding Nederlands recht: voldoet.

Masteropleiding Onderneming en recht: voldoet.

Masteropleiding Notarieel recht: voldoet.

Het panel komt ook voor standaard 3 tot een positief oordeel voor de drie masteropleidingen. Daarbij overweegt het panel dat de kwaliteit van de toetsing in de opleidingen ruim voldoende is en passend voor het wo-masterniveau van de opleidingen. Leerdoelen, onderwijsactiviteiten en toetsvormen zijn op elkaar afgestemd en transparant beschreven en raadpleegbaar. Iedere opleiding heeft een toetsplan dat inzichtelijk maakt op welke wijze de eindkwalificaties, via de leerdoelen van de cursussen, gerealiseerd worden. De opbouw en de variatie aan toetsvormen van de opleidingen en programma's zorgen ervoor dat de eindkwalificaties worden gerealiseerd. De toetsing is over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant en de toetsing dekt in voldoende mate de leerdoelen van de cursussen en de beoogde leerresultaten van de opleiding af.

Het panel weegt ook mee dat het proces van de beoordeling van de eindwerken zorgvuldig is opgezet en dat er door de masteropleidingen Nederlands recht, Onderneming en recht en Notarieel recht gebruik wordt gemaakt van duidelijke criteria, opgenomen in een uniform beoordelingsformulier met een toelichting op de beoordeling. Het panel ziet nog wel verschillen in de manier en de mate waarop de oordelen worden onderbouwd en van feedback worden voorzien. Het panel raadt dan ook aan om hier aandacht aan te besteden en ervoor te zorgen dat alle formulieren zo worden ingevuld dat ze voor de student navolgbaar zijn en inhoudelijk relevant. Ook vraagt het panel aandacht voor het nog beter bewaken van een deugdelijke opzet van de scripties en het in een vroeg stadium bijsturen, als deze nog niet scherp genoeg is geformuleerd.

Het panel adviseert ook om breder in te zetten op kalibreersessies – zowel binnen opleidingen als ertussen – om de kwaliteit en diepgang van de beoordelingen verder te verhogen.

Het panel heeft vastgesteld dat de Examencommissies en de Commissie Toetskwaliteit hun taak zeer serieus nemen en de kwaliteit van toetsen en het gerealiseerde niveau binnen de opleiding ruim voldoende borgen. Ook werd duidelijk dat de Examencommissie zich goed bewust is van de grote impact die kunstmatige intelligentie heeft op het onderwijs en hier binnen haar mogelijkheden adequaat op reageert. Mede gezien de opgelopen achterstand in BKO-trajecten vraagt het panel de examencommissie er scherp op te blijven letten, dat docenten zonder BKO alleen in uitzonderlijke gevallen ook examinator mogen zijn.

Het panel merkte op dat de (tijd) vergoedingen voor het werk van de Examencommissie en de Commissie Toetskwaliteit aan de lage kant zijn en adviseert het management om te overwegen of er meer compensatie nodig is om hen effectief te laten blijven functioneren.

Op basis van bovenstaande overwegend positieve bevindingen, concludeert het panel dat de opleidingen voor standaard 3 de basiskwaliteit realiseren. Het panel komt dan ook voor alle drie de opleidingen tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 3 'Toetsing'.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Kwaliteit eindwerken

Het panel bekeek van elk van de drie opleidingen een selectie van ten minste vijftien scripties. Van de master Nederlands recht selecteerde het panel 21 scripties, zodat alle programma's en specialisaties in de selectie zijn vertegenwoordigd (zie de Tabel Basisgegevens).

Om te beginnen prijst het panel de opleidingen voor het kwalitatief hoge niveau van hun afgestudeerden. Vervolgens wordt hieronder apart per opleiding ingegaan op de bestudeerde eindwerken.

Nederlands recht

Het panel heeft vastgesteld dat alle bekeken scripties terecht een voldoende hebben gekregen en kan zich in de meeste gevallen ook vinden in het gegeven eindcijfer. Zij getuigen alle van een behaald wo-niveau. Tussen de scripties zitten onderzoeken die actueel en origineel zijn, de werken zien er over het algemeen netjes en verzorgd uit, behandelen passende onderwerpen en gebruiken de juiste bronnen. Bij privaatrecht zaten meerdere werken met een gepaste rechtsvergelijkende opzet. Het panel beoordeelt de gemiddelde kwaliteit van de scripties als hoog en vindt dat de scripties een opmerkelijke goede schrijfvaardigheid tonen.

Notarieel recht

De scripties die het panel heeft bekeken van de masteropleiding Notarieel recht maken duidelijk dat de studenten terecht zijn afgestudeerd. De eindwerken behandelen actuele onderwerpen en de gemiddelde kwaliteit ligt ook hier hoog. Een aantal scripties zijn qua onderzoek en resultaten iets meer 'doorsnee' van aard met een cijfer dat daarbij past. Er zitten ook een aantal pareltjes tussen, waaronder een scriptie die ook wel als een 'mini-proefschrift' getypeerd zou kunnen worden. De studenten die een wat minder hoog cijfer hebben gekregen voor hun scriptie, tonen wel aan dat zij beschikken over voldoende academische kennis en vaardigheden om het wo-masterniveau aan te tonen. De meeste scripties hebben een duidelijke verbinding met notarieel recht (m.n. erfrecht); bij een aantal had in de ogen van het panel de inhoud van de scriptie wel iets meer notarieel van aard mogen zijn. Het panel kan zich over het algemeen zeer goed vinden in de beoordelingen van de examinatoren.

Onderneming en recht

Ook de eindwerken van de masteropleiding Onderneming en recht tonen overtuigend aan dat de afgestudeerden de beoogde eindresultaten van de opleiding hebben behaald. Zij zijn vaak origineel van aard, behandelen regelmatig actuele onderwerpen, geven een passende verwerking van empirische gegevens bronnenmateriaal en hebben een goede structuur en opzet. Ook hier zitten voorbeelden bij van de behandeling van passende rechtsvergelijking; grondig, goede structuur. Het panel miste wel hier en daar de (juridische) diepgang en vond een paar scripties van een hoog beschrijvend karakter. De gehanteerde methodologie is over het algemeen adequaat, maar had bij enkele scripties nog wat sterker gekund.

Functioneren alumni

Uit de gesprekken die het panel met alumni van de drie masteropleidingen voerde, werd duidelijk dat de alumni bijzonder enthousiast zijn over de gevolgde opleiding en de mate waarin die hen heeft voorbereid op de arbeidsmarkt. Door de vele verschillende en vaak beroepsgeïntendeerde toetsvormen (advies voor de gemeente, presentatie geven aan 'cliënt', schrijven bedrijfsmemo, pleitnota's, vonnissen, etc.) hebben zij veel geleerd dat in de huidige werkkruis van pas komt. Bij de kleine opleidingen/programma's heeft de hechte community ook meteen een goed netwerk

opgeleverd. Ook de oriëntatie op de arbeidsmarkt werd door de alumni zeer gewaardeerd, al had een enkeling ook graag meer informatie gekregen over niet-toga-beroepen.

Het viel wel op dat het departement niet goed zicht heeft op waar de alumni terechtkomen en ook geen gestructureerd alumni-beleid heeft. Opleidingen en programma's onderhouden zelf wel contact via LinkedIn met hun alumni, maar dit is erg afhankelijk van de persoonlijke docenten en voor de grotere opleidingen vanzelfsprekend een grote uitdaging. Het panel adviseert om meer werk te maken van een geregisseerd alumni beleid. Dit maakt het mogelijk om goed zicht te krijgen op waar de afgestudeerden terecht komen en hoe snel zij een passende baan vinden, om deze belangrijke ambassadeurs meer te betrekken bij het verbeteren van de kwaliteit van de opleidingen en bij werving van nieuwe studenten. Het panel denkt dat het aanstellen van een *alumni officer* hier wellicht een goede impuls aan zou kunnen geven.

Weging en Oordeel

Masteropleiding Nederlands recht: voldoet.

Masteropleiding Onderneming en recht: voldoet.

Masteropleiding Notarieel recht: voldoet.

Kwaliteit eindwerken

Alle door het panel bestudeerde eindwerken getuigen van een behaald wo-niveau. Het panel beoordeelt de kwaliteit van de scripties van Nederlands recht en Notarieel recht als hoog en is van mening dat zij een opmerkelijk goede schrijfvaardigheid tonen. De eindwerken Onderneming en recht waren in de ogen van het panel ook zeker adequaat, maar het panel vond die wel minder juridische diepgang hebben en in een aantal gevallen meer beschrijvend van aard.

Functioneren alumni

De alumni met wie het panel heeft gesproken waren unaniem zeer enthousiast over de gevolgde opleiding. Zij gaven aan veel inhoudelijke kennis en vaardigheden op te hebben gedaan die in hun huidige werkkring van pas komen. Bij de kleinere programma's hebben zij – door de hechte communities – bovendien een sterk netwerk opgebouwd.

Het panel prijst de opleidingen voor het hoge niveau van hun afgestudeerden en raadt aan om meer werk te maken van een geregisseerd alumni-beleid. Wellicht kan het aanstellen van een *alumni officer* hier een goede impuls aan geven.

Op basis van overwegend positieve bevindingen, concludeert het panel dat de opleidingen voor standaard 4 de basiskwaliteit realiseren. Het panel komt dan ook voor alle drie de opleidingen tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 'Gerealiseerde leerresultaten'.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Op grond van het feit dat het panel voor de masteropleiding Nederlands recht en de daartoe behorende vier programma's de standaarden 1, 2, 3 en 4 beoordeelt met 'voldoet', komt het panel op basis van de beslisregels voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de wo-masteropleiding Nederlands recht van de Universiteit Utrecht als geheel tot het eindoordeel **'positief'**.

Op grond van het feit dat het panel voor de masteropleiding Notarieel recht de standaarden 1, 2, 3 en 4 beoordeelt met 'voldoet', komt het panel op basis van de beslisregels voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de wo-masteropleiding Notarieel recht van de Universiteit Utrecht als geheel tot het eindoordeel **'positief'**.

Op grond van het feit dat het panel voor de masteropleiding Onderneming en recht en de daartoe behorende drie specialisaties de standaarden 1, 2, 3 en 4 beoordeelt met 'voldoet' komt het panel op basis van de beslisregels voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de wo-masteropleiding Onderneming en recht van de Universiteit Utrecht als geheel tot het eindoordeel **'positief'**.

Het auditpanel adviseert de NVAO derhalve tot het behoud van de accreditatie van de masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht en Onderneming en recht.

6. AANBEVELINGEN

Multidimensionale oriëntatie en de maatschappelijke oriëntatie

Het panel raadt aan om de multidimensionale oriëntatie en de maatschappelijke oriëntatie, zoals geformuleerd door het departement als richtinggevend voor alle masteropleiding, explicieter herkenbaar te maken in de leerdoelen van cursussen en in de toetsing ervan.

Eindwerken

Het panel raadt aan om voldoende aandacht te besteden aan de goedkeuring van de opzet van het afstudeerwerk, zodat een student niet in een later stadium in de problemen raakt. Het panel adviseert om de ingezette harmonisering van het OST door te zetten, meer gebruik te maken van elkaars *'best practices'* en vaker tussen opleidingen en binnen programma's de beoordelingen van afstudeerwerken te kalibreren.

Alumni

Het panel ziet het werk dat de afgelopen periode is verricht om de *community*-vorming te versterken, vindt dit geslaagd en adviseert dit door te zetten. Daarbij adviseert het panel ook meer aandacht te besteden aan het versterken van de banden met de alumni. Een alumni *officer* zou hierbij een rol kunnen spelen.

Diversiteit en Inclusie

Het panel moedigt de opleiding en de faculteit aan om de ingezette acties op het terrein van diversiteit en inclusie voort te zetten.

Docenten

In het licht van de nog in te halen achterstand in de verlening van BKO's adviseert het panel om er scherp op te blijven letten, dat docenten zonder BKO alleen in uitzonderlijke gevallen ook examinator mogen zijn.

Examencommissie en Commissie Toetskwaliteit

Het adviseert het management om goed te bewaken dat de leden van de Examencommissie en de Commissie Toetskwaliteit voldoende tijd en tijdcompensatie ontvangen voor hun werkzaamheden.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen Universiteit Utrecht Wo-masteropleidingen Nederlands recht, Notarieel recht, Onderneming en recht voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	
Nederlands recht	Voldoet
Notarieel recht	Voldoet
Onderneming en recht	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	
Nederlands recht	Voldoet
Notarieel recht	Voldoet
Onderneming en recht	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	
Nederlands recht	Voldoet
Notarieel recht	Voldoet
Onderneming en recht	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	
Nederlands recht	Voldoet
Notarieel recht	Voldoet
Onderneming en recht	Voldoet
Algemeen eindoordeel	
Nederlands recht	Positief
Notarieel recht	Positief
Onderneming en recht	Positief

BIJLAGE II**Programma, werkwijze en beslisregels****Visitatieprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. wo-bacheloropleiding
Rechtsgeleerdheid – Universiteit Utrecht – 5-7 februari 2024 ⁴**

5 februari 2024		
9.30	10.00	welkom en ontvangst
10.00	12.00	overleg panel
12.00	12.30	lunch
12.30	13.00	faculteitsbestuur
13.10	13.55	gesprek inhoudelijk verantwoordelijken NL B
14.00	14.45	studenten B
14.55	15.40	docenten B
15.40	16.15	eerste bevindingen B
16.15	16.30	voorbereiden gesprek examencommissies
16.30	17.45	examencommissie B+M
17.45	18.15	pauze en paneloverleg
6 februari 2024		
8.45	9.15	aankomst en voorbereidend overleg panel
9.15	10.00	gesprek inhoudelijk verantwoordelijken NL Masters (3)
10.05	11.05	studenten NL masters x 3
11.15	12.15	docenten NL masters x3
12.15	13.15	overleg en lunch
13.15	14.00	gesprek inhoudelijk verantwoordelijken EN Masters (3)
14.05	15.05	studenten EN master
15.15	16.15	docenten EN master
16.15	17.00	pauze en overleg
17.00	17.30	alumni EN
17.30	18.00	alumni NL
7 februari 2024		
8.45	9.30	inloop en vooroverleg
9.30	10.00	gesprek inhoudelijk verantwoordelijken OZM
10.05	10.35	studenten OZM
10.45	11.15	docenten OZM
11.15	12.00	overleg panel
12.00	12.30	reservering voor pending issues/extra gesprek
12.30	13.30	voorbereiden eindgesprek en lunch
13.30	14.15	eindgesprek met management
14.15	16.45	opstellen bevindingen
16.45	17.15	mondelijke rapportage

⁴ 'NB. In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.'

Werkwijze

De Nederlandstalige masteropleidingen van Universiteit Utrecht werd van 5 -7 februari 2024 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld in het kader van de visitatiegroep Rechtsgeleerdheid, sub-cluster WO Rechten 2. Dit sub-cluster bestond uit 20 opleidingen van Universiteit Utrecht, Tilburg University en Universiteit Leiden. Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het visitatiepanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het visitatiepanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

In opdracht van het cluster WO Rechten 2 verzorgde evaluatiebureau Hobéon de begeleiding van de visitatie. Inge van der Hoorn en Meg van Bogaert traden op als coördinator en Meg van Bogaert en Hester Minnema waren secretaris binnen het sub-cluster. Zij zijn door de NVAO getraind en als secretaris geregistreerd.

De coördinatoren van het sub-cluster lichtten het visitatiepanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de procedure en over de van hen verwachte attitude vóór, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgden de coördinatoren voor een kalibratie van het visitatiepanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het visitatietraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het visitatiepanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door de opleiding geleverde documentatie heeft het panel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek bestudeerden de panelleden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Daarnaast stuurde de opleiding een lijst van afgestudeerden over de periode 2021 - 2023 naar de coördinatoren, die in samenspraak met de voorzitter ten minste 15 eindwerken per opleiding selecteerden. Om ervoor te zorgen dat alle programma's en specialisaties van de Master Nederlands recht in voldoende worden gerepresenteerd in de steekproef, selecteerde het panel van die opleiding 21 scripties. Bij de selectie hielden de coördinatoren rekening met de spreiding van de programma's en specialisaties, eindcijfers en de beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde scripties met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel.

Tijdens een voorbereidend intern paneloverleg besprak het panel het informatiedossier en de onderliggende documenten en de voorlopige bevindingen van de verschillende leden. Bovendien zijn de bevindingen van het visitatiepanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van de opleidingen. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'. De verificatie door het visitatiepanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie.

Het panel heeft het concept-programma voor de visitatie bekeken en hier feedback op gegeven. Na overleg met de betreffende opleiding heeft het panel met inachtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het visitatiepanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het visitatiepanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe

tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het visitatiepanel. Het panel ontving geen reactie.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitaties binnen het cluster WO Rechten 2 (Universiteit Utrecht, Tilburg University) Universiteit Leiden) worden/zijn allen uitgevoerd onder begeleiding van Hobéon. De drie universiteiten in dit cluster hebben met elkaar afgestemd dat de voorzitter en twee panelleden het kernpanel vormen. Zij nemen deel aan alle drie de visitaties en zij zorgen op die manier voor een gelijke wijze van beoordeling. Afstemming tussen alle deelpanels heeft ook plaatsgevonden door een gezamenlijke instructie over de werkwijze en over het beoordelingskader aan alle panelleden die betrokken zijn bij de visitaties in het cluster WO Rechten 2

Het oordeel van het visitatiepanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'. Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het visitatiepanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het visitatiepanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III

Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatie-rapport opleiding
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties van de opleiding
- Schematisch programma-overzicht
- Inhoudsbeschrijving van een representatieve selectie van programma-onderdelen, met o.a. vermelding van leerdoelen, werkvormen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten
- Onderwijs- en examenregeling – OER
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, graad en deskundigheid, behaalde onderwijskwalificatie
- Overzichtslijst van *alle* recente eindwerken (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid)
- Reglement en jaarverslagen examencommissie 2021-2022 en 2022-2023
- Facultaire regeling BKO
- Facultaire regeling SKO
- Toetsbeleid Departement Rechtsgeleerdheid (REBO)
- Toetsplannen van de opleidingen
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.

Het panel bekeek van de opleidingen Notarieel recht en Onderneming en recht een selectie van 15 scripties. Van de master Nederlands recht selecteerde het panel 21 scripties, zodat alle programma's en specialisaties in de selectie zijn vertegenwoordigd. Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de coördinator van het visitatiecluster.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 31 januari 2024 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het visitatiepanel t.b.v. de beoordeling van de opleidingen B Rechtsgeleerdheid en de M Nederlands recht, de M Notarieel recht, de M Onderneming en recht, de M European Law, de M Law and Economics, de M Public International Law en de M Legal Research van de Universiteit Utrecht, onder het nummer PA-1484. Deze opleidingen behoren tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	WO Rechten 2
----------------------	--------------

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het visitatiepanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Korte functieomschrijving	Rol
Prof. mr. Anja Oskamp	Voormalig rector magnificus van de Open Universiteit	Voorzitter
Prof. dr. Ramses Wessel	Vice decaan en hoogleraar Europees Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen	Lid
Prof. mr. Edgar du Perron	Raadsheer bij de Hoge Raad en hoogleraar Privaatrecht aan de Universiteit van Amsterdam	Lid
Prof. mr. dr. Wilma Duijst	Hoogleraar forensische geneeskunde en gezondheidsstrafrecht aan de Universiteit Maastricht	Lid
Prof. mr. dr. Bert Marseille	Hoogleraar Bestuursrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen	Lid
Otto Heijboer	Student B European Law School aan de Universiteit Maastricht	Studentlid
Prof. Sebastiaan Roes BA, MA, LLB,LLM, DJur (Phd)	Hoogleraar bij de Vaksectie Notarieel Recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen	Scriptiereferent
Mr. dr. Marelle Attinger	Universitair docent straf(proces)recht aan de Open Universiteit	Scriptiereferent
Dr. Thomas Vandamme	Universitair docent Europees recht aan de Universiteit van Amsterdam	Scriptiereferent
Prof. mr. Ben Schuijling	Hoogleraar Burgerlijk Recht bij de Radboud Universiteit	Scriptiereferent
Dr. Margaretha Wewerinke-Singh	Universitair hoofddocent Duurzaamheidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam en docent bij het Pacific Centre for Environment and Sustainable Development (Port Vila, Vanuata)	Scriptiereferent
Prof. dr. Michael Faure LLM	Hoogleraar Comparative Private Law and Economics aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en hoogleraar Comparative and International Environmental Law aan de Universiteit Maastricht.	Scriptiereferent
Dr. Joseph Powderly	Universitair hoofddocent Public International Law bij het Grotius Centre for International Legal Studies van de Universiteit Leiden.	Scriptiereferent
Prof. dr. Bram Akkermans	Hoogleraar vermogensrecht, in het bijzonder het goederenrecht, en opleidingsdirecteur Nederlandstalige bacheloropleidingen van Maastricht University.	Scriptiereferent
Dr. Meg van Bogaert	Zelfstandig adviseur en NVAO geregistreerd secretaris	Inhoudelijk proces-coördinator
Mr. Hester Minnema	Zelfstandig adviseur en NVAO geregistreerd secretaris	Secretaris
Inge van der Hoorn MSc	Adviseur bij Hobéon en NVAO geregistreerd secretaris	Logistiek coördinator

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het visitatiepanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Hobéon

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag
+31 (0)70 30 66 800
info@hobeon.nl
www.hobeon.nl